

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних економічних відносин

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

з дисципліни
Основи міжнародних інформаційних відносин

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»

спеціалізація _____

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: ст.викладач Лемішко Ю.М.

Тема. Основні поняття міжнародної інформації і міжнародних інформаційних відносин

1. Закон України «Про інформацію».
2. Основні поняття міжнародної інформації і міжнародних інформаційних відносин

1. Закон України «Про інформацію»

(від 1992 року в поточній редакції с урахуванням внесених змін)

Цей Закон регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації.

У цьому Законі вживаються такі терміни:

інформація - будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді;

документ - матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі;

захист інформації - сукупність правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, що забезпечують збереження, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї.

Крім того, під **інформацією** будемо розуміти документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі, навколишньому природному середовищі та інших державах.

Основними принципами інформаційних відносин є:

гарантованість права на інформацію;

відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією;

достовірність і повнота інформації;

свобода вираження поглядів і переконань;

правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації;

захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя.

Основними напрямками державної інформаційної політики є:

забезпечення доступу кожного до інформації;

забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації;

створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства;

забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень;

створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування;

постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів;

забезпечення інформаційної безпеки України;

сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору.

Суб'єктами інформаційних відносин є:

фізичні особи;

юридичні особи;

об'єднання громадян;

суб'єкти владних повноважень.

Суб'єктами інформаційних відносин можуть бути також інші держави, їх громадяни та юридичні особи, а також міжнародні організації.

Об'єктом інформаційних відносин є інформація про події та явища в галузі політики, економіки, права, культури, охорони здоров'я, у соціальній, екологічній, міжнародній та інших сферах.

Право на інформацію. Кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів.

Реалізація права на інформацію не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб.

Гарантії права на інформацію. Право на інформацію забезпечується:

створенням механізму реалізації права на інформацію;

створенням можливостей для вільного доступу до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів, інших інформаційних банків, баз даних, інформаційних ресурсів;

обов'язком суб'єктів владних повноважень інформувати громадськість та засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення;

обов'язком суб'єктів владних повноважень визначити спеціальні підрозділи або відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації;

здійсненням державного і громадського контролю за дотриманням законодавства про інформацію;

встановленням відповідальності за порушення законодавства про інформацію.

Право на інформацію може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості (беспристрастності) правосуддя.

Охорона права на інформацію. Право на інформацію охороняється законом. Держава гарантує всім суб'єктам інформаційних відносин рівні права і можливості доступу до інформації. Ніхто не може обмежувати права особи у виборі форм і джерел одержання інформації, за винятком випадків, передбачених законом.

Забороняється вилучення і знищення друкованих видань, експонатів, інформаційних банків, документів з архівних, бібліотечних, музейних фондів, крім встановлених законом випадків або на підставі рішення суду.

Основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації.

За змістом інформація поділяється на такі види:

інформація про фізичну особу;

інформація довідково-енциклопедичного характеру;

інформація про стан довкілля (екологічна інформація);

інформація про товар (роботу, послугу);

науково-технічна інформація;

податкова інформація;

правова інформація;

статистична інформація;

соціологічна інформація;

інші види інформації.

Інформація про фізичну особу (персональні дані) - відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Не допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини. До конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її

національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження. Кожному забезпечується вільний доступ до інформації, яка стосується його особисто, крім випадків, передбачених законом.

Доступ до інформації. За порядком доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом. Будь-яка інформація є відкритою, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом.

Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація. Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом.

Масова інформація та її засоби. Масова інформація - інформація, що поширюється з метою її доведення до необмеженого кола осіб. Засоби масової інформації - засоби, призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації.

Інформаційна продукція - матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення потреб суб'єктів інформаційних відносин.

Інформаційний продукт - документована інформація, підготовлена відповідно до потреб користувачів і представлена у формі товару.

Інформаційною послугою є діяльність з надання інформаційної продукції споживачам з метою задоволення їхніх потреб. **Інформаційна послуга** - послуга, орієнтована на задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом надання інформаційних продуктів.

Інформаційна продукція та інформаційні послуги громадян і юридичних осіб, які займаються інформаційною діяльністю, можуть бути об'єктами товарних відносин, що регулюються чинним законодавством. Тобто інформація є товаром.

Відповідальність за порушення законодавства про інформацію. Порушення законодавства України про інформацію тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законами України.

Інформація є об'єктом права власності громадян, юридичних осіб і держави. **Право власності на інформацію** - це врегульовані законом суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження інформації. Підставами виникнення права власності на інформацію є:

створення інформації своїми силами і за свій рахунок;

договір на створення інформації;

договір, що містить умови переходу права власності на інформацію до іншої особи.

Інформація, створена організаціями (юридичними особами) або придбана ними іншим законним способом, є власністю цих організацій. Інформація, створена на кошти державного бюджету, є державною власністю.

2. Основні поняття міжнародної інформації і міжнародних інформаційних відносин

Міжнародна інформаційна діяльність полягає в забезпеченні громадян, державних органів, підприємств, установ і організацій офіційною документованою або публічно оголошуваною інформацією про зовнішньополітичну діяльність України, про події та явища в інших країнах, а також у цілеспрямованому поширенні за межами України всебічної інформації про Україну.

Громадяни України мають право на вільний і безперешкодний доступ до інформації через зарубіжні джерела, включаючи телевізійне мовлення, радіомовлення і пресу.

Міжнародне співробітництво в галузі інформації здійснюється на основі міжнародних договорів, укладених Україною та юридичними особами, які займаються інформаційною діяльністю. Якщо міжнародним договором встановлені інші правила, ніж

ті, які містяться в законодавстві України, що регулює відносини в галузі інформації, то застосовуються норми міжнародного договору, укладеного Україною.

До основних понять міжнародної інформації відносять саме поняття “міжнародна інформація” і її складові компоненти: **міжнародний інформаційний простір, міжнародні інформаційні ресурси, інформаційний потенціал, національний інформаційний продукт і джерела інформації**.

Термін “Міжнародна інформація” має декілька значень:

- МІ – це документовані або публічно оголошені відомості про події та явища у міжнародному товаристві, які зафіксовані на матеріальних носіях з реквізитами, які дозволяють ідентифікувати ці відомості;

- МІ – це сукупність відомостей про систему міжнародних відносин, включаючи питання, які пов'язані з пошуком, аналізом та розповсюдженням інформації в системі міжнародних відносин;

- МІ – це інформація, яка вироблена в межах окремої країни, але поширюється в інших країнах;

- МІ – це інформація, що циркулює між державами та використовується в керуванні міжнародними процесами й розробці та реалізації стратегії зовнішньої політики;

- МІ – це складова глобальної комунікації між суб'єктами міжнародних відносин, які виникають у всіх сферах життєдіяльності держави і суспільства при одержанні, зберіганні та використанні інформації.

В цілому, міжнародна інформація орієнтована на забезпечення зовнішньої та внутрішньої політики, економічного курсу країн, національної безпеки, на розвиток міжнародних зв'язків і ефективної роботи міжнародних організацій та інституцій.

Міжнародну інформацію можна розглядати як:

- 1) сукупність відомостей про взаємини між країнами і народами;

- 2) сукупність відомостей, які циркулюють в міжнародному інформаційному просторі;

- 3) інформацію, яка вироблена в межах окремої країни, але поширюється в інших країнах.

Кожна країна формує свою стратегію інформаційної політики, в якій визначаються усі аспекти інформаційного забезпечення міжнародних відносин. При цьому, **інформаційна політика** - діяльність, спрямована на створення умов для отримання громадянами інформації, що задовольняє їхні потреби і інтереси, розвиток відповідних технічних засобів, що забезпечують створення і доставку інформаційних ресурсів ділового, розважального, науково-освітнього та іншого характеру, забезпечення міжнародних контактів і зв'язків держави і суспільства.

Так, наприклад, в США інформаційна політика має два аспекти: зовнішній і внутрішній. З одного боку, інформаційна політика спрямована на забезпечення національних інтересів у міжнародному інформаційному просторі, вона входить до воєнної доктрини США та американської стратегії безпеки - [зовнішній аспект]. з іншого боку, інформаційна політика США орієнтована на забезпечення доступу до інформації для кожного індивіда, на забезпечення прав інтелектуальної власності та авторських прав, а також на забезпечення інтелектуальних прав певних верств суспільства [внутрішній аспект].

Інформаційна політика України спрямована на захист власного інформаційного простору, збереження інформаційного суверенітету і забезпечення інформаційної безпеки держави.

Функції міжнародної інформації полягають в узагальненні та професійній оцінці інформації, в прогнозуванні міжнародних правових та економічних наслідків прийняття рішень, у розробці обґрунтованих рекомендацій для їх реалізації.

Інформація належить до глобальних проблем світу, тому одним із понять МІ є поняття **міжнародного інформаційного простору**, який характеризується наступними показниками:

- територією розповсюдження інформації за допомогою компонентів міжнародних та національних систем зв'язку;
- інфраструктурою, тобто технологічними засобами і можливостями для зберігання, обробки і розповсюдження інформації по вертикалі і горизонталі;
- наявністю міждержавної і національної комунікаційної політики, як комплексу принципів і норм, що регулюють функціонування та використання міжнародної інформації світовим співтовариством;
- наявністю міжнародних і регіональних угод у галузі комунікацій, що базуються на розумінні міжнародної ролі інформаційних процесів;
- можливостями доступу до інформації для громадськості та участю міжнародного співтовариства у загальній системі зв'язку.

Інформаційний простір – це система спільного використання національних інформаційних ресурсів за узгодженими сферами і напрямками діяльності. **Інформаційний простір** - сукупність банків і баз даних, технологій їх супроводу і використання, інформаційних телекомунікаційних систем, що забезпечують інформаційну взаємодію організацій і громадян та задоволення їхніх інформаційних потреб. Основними компонентами інформаційного простору є інформаційні ресурси, засоби інформаційної взаємодії, інформаційна інфраструктура.

Міжнародний інформаційний простір визначається конституційними нормами окремих держав, міжнародними угодами та технічними засобами забезпечення інформацією. Він складається із державних (національних) інформаційних просторів, регіональних територіальних просторів.

Інформаційні ресурси – це засоби, запаси, можливості і джерела інформації, які визначають роль і місце держави в світі і виступають стратегічним показником національного багатства країни. **Інформаційний ресурс** - сукупність документів в інформаційних системах - бібліотеках, архівах, банках даних тощо, сукупність даних, організованих для ефективного отримання достовірної інформації. **Інформаційні системи** - системи збереження, обробки, перетворення, передачі, оновлення інформації з використанням комп'ютерної та іншої техніки.

Національні інформаційні ресурси є основою інформаційного суверенітету України, до яких відноситься вся належна Україні інформація, незалежно від змісту, форм, часу і місця створення. Інформаційний суверенітет України забезпечується:

- виключним правом власності України на інформаційні ресурси, що формуються за рахунок коштів державного бюджету;
- створенням національних систем інформації;
- встановленням режиму доступу інших держав до інформаційних ресурсів України;
- використанням інформаційних ресурсів на основі рівноправного співробітництва з іншими державами.

Інформаційний потенціал – це сукупність інформаційних засобів країни, що включають комп'ютерні мережі, національну систему інформації (національну інфраструктуру), сукупність самої інформації в різноманітних її різновидах. Сюди входять також інформаційно-аналітичні служби, видавництва, кіно, засоби масової комунікації і електронні видання.

Національний інформаційний продукт – матеріальний або нематеріальний результат інформаційної діяльності, що створюється за допомогою поєднання інтелектуальної діяльності людини та синтезованих засобів зв'язку.

Джерела інформації – це передбачені або встановлені законом носії інформації, до яких входять документи, інші носії, що зберігають інформацію, повідомлення засобів масової комунікації, фундаментальну інформацію або публічні виступи.

Тема: Поняття та функції міжнародної інформації та міжнародних інформаційних відносин

1. Поняття міжнародної інформації.
2. Предмет міжнародних інформаційних відносин.
3. Об'єкти та суб'єкти міжнародних інформаційних відносин
4. Функції міжнародної інформації.

Інформація — це цілеспрямовані знання про об'єкти, представлені в різноманітних моделях.

Міжнародна інформація — це документовані або публічно оголошені відомості про події та явища у міжнародному співтоваристві (міжнародному інформаційному просторі), зафіксовані на матеріальних носіях з реквізитами, які дозволяють ідентифікувати ці відомості.

Ці явища можуть ставати суб'єктами міжнародного права.

Коли явища зафіксовані на матеріальних носіях, то вони будуть ставати предметами речового, майнового міжнародного права. Тобто вони можуть оскаржуватися, їх можна подавати в арбітражний суд, з ними можна працювати як із звичайними

З одного боку ми інформація — це не матерія, а з іншого боку — інформація може бути об'єктом міжнародного права. Незважаючи на приватний характер власності інформації, на те, що є фірми, є приватні особи, які володіють тими чи іншими масивами інформації, *відповідальність, за міжнародним правом, на міжнародній арені несе держава. І тому держава в спеціальному законодавстві контролює ті інформаційні ресурси, які перебувають на території певної країни.*

Процес одержання, зберігання та використання міжнародної інформації тісно пов'язаний з процесом глобальної комунікації між суб'єктами міжнародних інформаційних відносин, які виникають у всіх сферах діяльності держави і суспільства при одержанні, зберіганні та використанні інформації.

Міжнародна інформація є складовою глобальної комунікації, метою якої є з'ясування закономірностей взаємодії суспільства та інформації і формування інформаційного суспільства.

Міжнародна інформація орієнтована на забезпечення зовнішньої та внутрішньої політики держав, економічної стратегії країн, на забезпечення національної безпеки, прогресивний розвиток міжнародних відносин та міжнародного права. Кожна країна формує свою стратегію інформаційної політики, в якій визначаються усі аспекти інформаційного забезпечення міжнародних відносин.

Так, наприклад, в США інформаційна політика держави спрямована на забезпечення національних інтересів у міжнародному інформаційному просторі, вона входить до воєнної доктрини США та американської стратегії безпеки. Це зовнішній аспект. Внутрішній аспект інформаційної політики США орієнтований на забезпечення доступу до інформації для кожного індивіда, на забезпечення прав інтелектуальної власності та авторських прав, а також на забезпечення інтелектуальних прав певних верств суспільства.

Міжнародні інформаційні відносини визначаються інформаційними процесами і мають суб'єкти і об'єкти міжнародного співробітництва. Тому виділяють основні поняття міжнародної інформації, які визначають предмет міжнародних інформаційних відносин, об'єкти і суб'єкти таких відносин.

Складові компоненти міжнародної інформації (МІ)

- міжнародні інформаційні ресурси;
- інформаційний потенціал;
- інформаційна могутність;
- інформаційний продукт;
- міжнародний інформаційний простір; ;
- міжнародна інформаційна політика.

1. Інформаційні ресурси — це засоби, можливості і джерела інформації, які визначають роль і місце держави в світі і виступають показником національного багатства країни. Так, наприклад, в Конституції України та у Законі України «Про інформацію» написано: «Інформація є національною цінністю».

До поняття «інформаційні ресурси» входять: фундаментальна інформація, поточна інформація, документована і зафіксована на документальних носіях інформація, новітня інформація або ноу-хау.

2. Інформаційний потенціал доречно оцінювати за такими критеріями: стан інформаційної інфраструктури (мережі, інформаційні системи, кількість комп'ютерів і т. п.) і тенденції її розвитку, потужність наукового потенціалу і тенденції його розвитку, потужність поліграфічної промисловості і тенденції її розвитку, наявність і потужність вітчизняної індустрії культури і тенденції її розвитку.

Інформаційний потенціал — це сукупність інформаційних засобів країни, які включають інфоінфраструктуру, тобто:

- Інформаційні і комп'ютерні мережі і системи.
- Національну систему інформації.
- Сукупність різних видів інформації.
- Інформаційно-аналітичну структуру.
- Інформаційні служби та засоби масової комунікації.

3. Інформаційну могутність можна характеризувати за такими основними критеріями: наявність і потужність державної системи захисту інформації, національних виробників інформаційного продукту (інформаційних агентств, преси, телебачення, радіо), системи формування суспільної свідомості, зокрема системи зовнішньополітичної пропаганди.

4. Національний інформаційний продукт — це матеріальний або нематеріальний результат інформаційної діяльності, який має синтезований характер, оскільки поєднує в собі результати інформаційної інтелектуальної діяльності суспільства та технічні засоби інформаційного забезпечення. Компонентами національного інформаційного продукту є: технічні засоби зв'язку (обчислювальна техніка та інші новітні технології), супутникові форми забезпечення передачі інформації, кабельні мережі, бази і банки даних, аудіовізуальне забезпечення передачі інформації, новітні оп-волоконні мережі, традиційні засоби передачі інформації. На сьогодні більш ніж 200 ретрансляторів України передають міжнародну та національну інформацію безпосередньо у пам'ять електронне обчислювальних машин, що сприяє концентрації інформації, розвитку національного інформаційного продукту. В результаті створюється новий вид національного продукту, який може бути використаний, як матеріальне майно і як інтелектуальна власність.

5. Національний інформаційний простір — сукупність інформаційних потоків як національного так і закордонного походження, що функціонують на території держави.

Основною цінністю для суспільства й окремої людини поступово стають інформаційні ресурси. За цих обставин проблеми формування інформаційного простору як фактора забезпечення національних інтересів, безумовно, виходять на перший план. Особливої важливості це набуває в сучасних умовах швидкої глобалізації інформаційних процесів і прагнення розвинутих країн досягти безперечного інформаційного домінування заради розв'язання своїх національних завдань. Саме тому стає необхідним проведення ретельного аналізу теоретичних і практичних проблем забезпечення національних інтересів в інформаційній сфері.

5. Міжнародний інформаційний простір визначається, як:

Система спільного використання національних інформаційних ресурсів за узгодженими сферами і напрямками діяльності

Міжнародний інформаційний простір характеризується такими **чинниками**:

1. Територія розповсюдження інформації за допомогою глобальної системи комунікацій.
2. Інфраструктура або технологічні засоби і можливості зберігання, обробки і розповсюдження інформації по верти калі і горизонталі.
3. Наявність міжнародної та національної інформаційної політики, комплексу норм принципів, що регулюють функціонування та використання міжнародної інформації.
4. Наявність міжнародних угод в галузі комунікацій, які базуються на розумінні світової ролі інформаційних процесів, і їх впливу на розвиток цивілізацій.
5. Доступ до інформації світової громадськості і участь суб'єктів міжнародних відносин у загальній системі зв'язку.

6. Міжнародна інформаційна політика — стратегія, напрями і завдання держави у сфері збирання, зберігання, використання та поширення інформації та інформаційних ресурсів у системі міжнародних відносин.

1. 2. Функції міжнародної інформації

Функції міжнародної інформації полягають в наданні узагальнень та професійній оцінці інформації, в прогнозуванні міжнародних правових та економічних наслідків прийняття рішень у створенні обґрунтованих рекомендацій для їх реалізації. Через обмін та інтерпретацію інформації аналізуються і плануються політичні дії. Кожна країна розглядає міжнародні інформаційні процеси як об'єктивну реальність і шукає можливості співпраці з монопольними інформаційними центрами, які володіють 85% міжнародної інформації. Міжнародна інформація концентрується в міжнародних інформаційних потоках з безпрецедентним рівнем контролю над проходженням інформації, пропагандою ідей і створенням іміджів. Цей контроль дає можливість формувати зміст міжнародної інформації: добирати інформацію за певними напрямками і впливати на міжнародну громадську думку, культивуючи певні ідеї. Найбільшими корпораціями, які розповсюджують інформацію через інформаційні потоки, є: CNN, BBC, Rater, France Press, Acosiation Press.

Тема Шляхи переходу України до інформаційного суспільства

1. Особливості переходу України до інформаційного суспільства
2. Політичні і соціально-економічні умови переходу України до інформаційного суспільства.
3. Варіанти переходу України до інформаційного суспільства.
4. Основа Українського шляху переходу до інформаційного суспільства.
5. Національна програма інформатизації суспільства.

Особливості переходу України до інформаційного суспільства Український шлях до інформаційного суспільства визначається, як і для інших держав, її сьгоднішніми політичними, соціально-економічними і соціально-культурними особливостями.

До таких *особливостей варто віднести*:

- **нестабільність політичного й економічного становища в країні**, що не дозволяє державі швидко й ефективно вирішувати економічні й організаційні проблеми забезпечення переходу до інформаційного суспільства, розрахованого на три вагу перспективу;
- **економічні умови, характерні для перехідної економіки України: відсутність вільних інвестицій для фінансування програм і проектів**, що реалізують стратегію переходу до інформаційного суспільства;
- **ріст інформаційних потреб населення і суспільства в цілому в суспільне значимій політичній, економічній і соціальній інформації**, у тому числі такої, що породжується державними і недержавними організаціями;
- **недостатньо високий** (порівняно з розвинутими країнами) **рівень розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури і промислового виробництва інформаційних засобів, продуктів і послуг**, відсутність у держави засобів для їхньої модернізації і розширення;
- **динамічний розвиток українського ринку інформаційних і телекомунікаційних засобів, технологій, продуктів і послуг**;
- **гранично високий рівень монополізації засобів масової інформації, слабка підконтрольність суспільству системи формування суспільної свідомості**;
- **випереджальне, у порівнянні по темпах росту з розвинутими країнами, створення різних систем зв'язку - каналів передачі інформації, комутаційних комплексів, засобів зв'язку і т.п. - та індустрії надання інформаційних послуг**;
- **наявність, в основному, високого наукового, освітнього і культурного потенціалу, створеного** ще у СРСР і збереженого в Україні
- **порівняно дешева інтелектуальна робоча сила, що здатна ставити і вирішувати складні науково-технічні проблеми, рушійною силою якої у великому ступені є ентузіазм.**

Розглянуті вище політичні і соціально-економічні умови, у яких ще близько 10 років буде відбуватися перехід України до інформаційного суспільства, **істотно відрізняються від умов, характерних для розвинутих країн і, отже, вимагають визначення шляху, властивого тільки Україні, однак враховуючи накопичений світовий досвід.** Цей досвід показує, що кожна країна рухається до інформаційного суспільства своїм шляхом від початкового рубежу, обумовленого сформованими політичними, соціально-економічними і культурними умовами.

Якщо в країнах ЄС, США, Японії є ефективно функціонуюча ринкова економіка, що забезпечує постійний ріст інформаційних потреб і платоспроможний попит на інформаційні продукти і послуги, є могутній середній клас, який являється основним споживачем інформаційних послуг. Економіки цих країн мають у своєму розпорядженні вільні засоби для підтримки процесів інформатизації і розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури, існують державні стратегії і програми побудови в цих країнах інформаційного суспільства - в Україні всього цього практично немає.

Якщо в розвинутих країнах майже **закінчені процеси реструктуризації промислового виробництва і переходу від ресурсомісткого (сировина, енергія, праця) до наукомісткого виробництва — в Україні сьогодні це тільки відбувається.**

Якщо рівень інформатизації систем керування різного рівня і приналежності (державні, комерційні, муніципальні й ін.) в розвинутих країнах досить високий, то в Україні такий рівень у масштабі країни буде досягнутий ще не скоро.

В розвинутих країнах є добре розвинута інфраструктура виробництва і надання населенню інформаційних продуктів і послуг, високий рівень інформаційної культури населення, — в Україні це все ще знаходиться в початковому стані.

Однак:

- ще і сьогодні в Україні є одна з кращих систем загальної освіти, не цілком загублений науковий потенціал в галузі інформатики, є цікаві теоретичні розробки світового рівня;

- Україна володіє великою культурною спадщиною і сучасною самобутньою багатоваріантною культурою, що відкриває великі можливості наповнити українським змістом надані населенню інформаційні продукти і послуги;

- розвиток українських телекомунікацій усіх видів іде випереджаючими темпами, порівняно з іншими галузями економічної діяльності, що дозволяє розраховувати на успішне формування інфраструктури надання населенню інформаційних і комунікаційних послуг.

Зауважимо, що перехід до інформаційного суспільства будь-якої країни - це процес, що вимагає великих матеріальних витрат на формування і розвиток інформаційного середовища, розвиток індустрії інформаційних послуг і «доведення» їх до кожного члена суспільства. Сьогодні, наприклад, США вклали і продовжують вкладати в розвиток цієї індустрії до 10% свого зовнішнього валового продукту, але й одержують за рахунок цього більш 25% свого зовнішнього валового продукту.

Фахівці прогнозують два варіанти переходу України до інформаційного суспільства.

Перший варіант — повторення того шляху, що вже пройдений або проходить іншими країнами, в основному, європейськими. Він вимагає значних капіталовкладень, досить короткий за часом (не більш 7-10 років до виходу на середньоєвропейський рівень інформатизації, за умови 2-3% темпу економічного росту). Швидкість руху при такому варіанті буде забезпечуватися виділеними засобами (не менш 5-7% ВВП). Крім того, цей шлях буде вимагати істотної зміни українського менталітету і переорієнтації суспільної свідомості на цілі, пріоритети і напрямки розвитку, властиві американському або європейському способу життя. Для реалізації першого шляху потрібно одержати основні обсяги інвестицій із закордонних джерел або від вітчизняних комерційних структур і населення. Це не реально — сьогодні й у доступному для огляду майбутньому ніхто такі засоби не дасть, тому що впевненості в їхньому поверненні в закордонних кредиторів немає, та й «виروضувати» за власні гроші конкурента ніхто не буде. Дістати кошти від власних комерційних структур і населення в найближчі роки не видається можливим — для цього необхідні істотно більш високий рівень розвитку цих структур, помітне пожвавлення ринкових перетворень і підвищення якості життя населення.

Другий варіант — пошуки шляху, орієнтованого на чисто українські критерії і характеристики якості життя, соціально-культурні особливості і потребуючого в сьогоднішніх соціально-економічних умовах лише мінімальних капіталовкладень з боку держави. Цей шлях нетрадиційний, не апробований. Однак він вимагає хоча б мінімальних темпів економічного росту, політичної стабільності в суспільстві і політичної волі виконавчої і законодавчої влади, що поставила перед суспільством завдання переходу до інформаційного суспільства, як завдання високого пріоритету. Отже, прийнятний тільки цей шлях.

4. Основою Українського шляху переходу до інформаційного суспільства мають стати:

1. Інформатизація всієї системи загальної і фахової освіти - від дитячого саду до закінчення вищої школи і наступних форм підготовки і перепідготовки фахівців; підвищення ролі кваліфікації, професіоналізму і здібностей до творчості як найважливіших характеристик людського потенціалу. Інформатизація системи загальної освіти, орієнтованої на виховання нового покоління, що відповідає за своїм рівнем розвитку і способу життя, умовам інформаційного суспільства — основна, перспективна задача переходу до інформаційного суспільства, її всеосяжне рішення

зажадає тривалого часу, не менш 10-15 років, протягом яких може бути розроблена і реалізована нова ідеологія безперервної освіти на всіх рівнях - від дитячого саду до навчання і перепідготовки дорослих - з розумною комбінацією державних і недержавних освітніх інститутів. Необхідно врахувати, що в Україні є серйозний успіх в галузі застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій у вищій школі, однак зовсім недостатні роботи з комп'ютеризації шкіл, особливо в невеликих містах і на селі. Важливу роль в інформатизації освіти мають зіграти культурно-інформаційні центри, електронні бібліотеки і робота в Інтернет.

2. Формування і розвиток індустрії інформаційних і комунікаційних послуг, у тому числі домашньої комп'ютеризації, орієнтованої на масового споживача.

Формування і розвиток індустрії інформаційних і комунікаційних послуг, орієнтованої на масового споживача, є однією з основних задач розвитку інформаційного середовища суспільства, що забезпечує зацікавленість населення у використанні інформації як ресурсу суспільного й індивідуального розвитку.

Вирішення даного завдання дозволить:

- безпосередньо «довести» характерні риси інформаційного суспільства до кожної людини і вивести його найбільш високий рівень інформаційної культури і комп'ютерної грамотності;
- забезпечити розвиток найбільш динамічного сектора ринку інформаційних і комунікаційних засобів, інформаційних продуктів і послуг;
- при правильній державній політиці забезпечити підтримку вітчизняних виробників інформаційних продуктів і послуг і заняття ними цього сектора ринку;
- вирішити ряд складних проблем соціального характеру — робота, медична допомога вдома, організація дозвілля, електронна торгівля, інформаційно-культурне обслуговування, у тому числі інвалідів і т.д.

3. Забезпечення сфери інформаційних послуг духовним змістом, що відповідає українським культурно-історичним традиціям, у тому числі організація могутнього українськомовного сектора в Інтернет.

Забезпечення сфери інформаційних послуг духовним змістом, що відповідають українським культурно-історичним традиціям, є політичним завданням, рішення якого має забезпечити передачу новому поколінню всього різноманіття української культури, виховання цього покоління в атмосфері національних духовних цінностей і ідеалів, максимально зменшити негативний вплив на молодих людей англійської інформаційної експансії, культурно-окупаційного характеру Інтернет. Усе це створить передумови для подолання ідеологічного диктату і поширення політичного і духовного впливу США через сучасні комунікаційні мережі і системи.

Рішення цих трьох масштабних, історичних для України завдань буде означати реальне перетворення інформації і знань у справжній ресурс соціально-економічного і духовного розвитку. Воно буде також означати зміцнення інститутів цивільного суспільства, реальне забезпечення права громадян на вільне одержання, поширення і використання інформації, розширення можливостей саморозвитку особистості.

Україна може виступити як носій специфічної моделі цивілізованого розвитку, багато в чому коригує західний еталон. Історична послідовність, національна ідентичність, відновлення моральної свідомості, створення єдиного духовного простору країни — такі основні особливості обраного шляху України до інформаційного суспільства.

Рух цим шляхом, особливо на перших етапах, вимагає широкої суспільної підтримки, глибокого усвідомлення цілей переходу до інформаційного суспільства і політичних, економічних, соціальних і культурних переваг, що надає населенню життя в інформаційному світі. Для цієї підтримки мають бути скоординовані зусилля багатьох фахівців — гуманітаріїв з формування вигляду громадянина інформаційного світу, моделі його життєдіяльності. Ця підтримка має одержати найширше пропагандистське забезпечення у всіх друкованих і електронних ЗМІ.

5. Національна програма інформатизації суспільства.

У 1998 році в Україні біла прийнята Національна програма інформатизації та відповідний закон. Цей Закон визначає загальні засади формування, виконання та корегування Національної програми інформатизації.

На підставі цієї програми прийнято Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 2007 року та Розпорядження КМУ від 3 серпня 2011 р. N 740-р «Про затвердження переліку завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2011 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування»

Національна програма інформатизації ***визначає стратегію вирішення проблеми забезпечення інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-культурної та іншої діяльності у сферах загально-державного значення.***

Згідно Закону України «Про Національну програму інформатизації», завданням є створення правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних і гуманітарних засад регулювання процесу формування та виконання цієї Програми та окремих її завдань (проектів).

До суб'єктів, які беруть участь у відносинах, що регулюються цим Законом, належать:

- 1) замовники робіт з інформатизації;
- 2) виконавці окремих завдань (проектів) інформатизації;
- 3) організації, що здійснюють експертизу окремих завдань та проектів інформатизації;
- 4) користувачі автоматизованих та інших інформаційних систем і засобів інформатизації.

Головною метою Програми, згідно Закону, є створення необхідних умов для забезпечення громадян і суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави.

Органи державної влади, здійснюють такі функції:

1. захист авторського права на бази даних і програм, які створені для потреб інформатизації;
2. встановлення стандартів, норм і правил використання засобів інформатизації;
3. забезпечення доступу громадян та їх об'єднань до інформації органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до інших джерел інформації;
4. визначення пріоритетних напрямів інформатизації з метою подальшої її підтримки шляхом державного фінансування та пільгового оподаткування;
5. інформатизацію науки, освіти, культури, охорони довкілля та здоров'я людини, державного управління, національної безпеки та оборони держави, пріоритетних галузей економіки;
6. підтримку вітчизняного виробництва програмних і технічних засобів інформатизації;
7. підтримку фундаментальних наукових досліджень для розроблення швидкісних математичних і технічних засобів обробки інформації;
8. забезпечення підготовки спеціалістів з питань інформатизації та інформаційних технологій;
9. організацію сертифікації програмних і технічних засобів інформатизації;
10. державне регулювання цін і тарифів на використання телекомунікаційних та комп'ютерних мереж для потреб інформатизації у бюджетній сфері;
11. забезпечення інформаційної безпеки країни.

Взаємозв'язок основних завдань Національної програми інформатизації та системи планування економічного і соціального розвитку України здійснюється шляхом внесення їх до відповідного розділу загальнодержавної програми економічного та соціального розвитку України.

Національна програма інформатизації України, яка розроблена на 2001-2005 рр.⁶, так само як і перша програма інформатизації на 1998-2000 рр., схвалена Верховною Радою України, не передбачає комплексних заходів захисту інформаційних ресурсів та інформаційної інфраструктури. Це створює передумови для порушення: інформаційного суверенітету України, несанкціонованого доступу до інформації її пошкодження й знищення, блокування інформаційно-телекомунікаційних систем та інших негативних інформаційних впливів на особу, суспільство, державу. За відсутністю вітчизняних конкурентоспроможних інформаційних технологій, в Україні надається перевага ***програмно-технічним засобам обробки інформації та засобам зв'язку іноземного виробництва.***

Програма навчальної дисципліни «Основи міжнародних інформаційних відносин» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра з «Міжнародної інформації та міжнародних комунікацій» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи міжнародних інформаційних відносин» є вивчення сучасного стану і тенденцій глобальних комунікаційних процесів та визначення їх впливу на світову, регіональну і національну політику; особливостей розвитку глобального інформаційного суспільства; стратегій і практики міжнародної інформаційної політики; дослідження інформаційної складової глобальної економіки, безпеки та зовнішньої політики; аналіз впливу інформаційного розвитку України на політичні та економічні аспекти інтеграції країни в світовий інформаційний простір; надання майбутнім фахівцям з інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародних відносин знань та вмінь визначення і використання міжнародних інформаційних відносин в інформаційному суспільстві XXI століття.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи міжнародних інформаційних відносин» є: ознайомити студентів із сучасними концепціями міжнародного обміну інформацією у системі міжнародних відносин, основами міжнародної інформаційної діяльності, прикладними аспектами міжнародних інформаційних відносин, правовими основами міжнародних інформаційних відносин, особливостями міжнародних зовнішньополітичних комунікацій, міжнародних комунікативних технологій. Розглядаються питання аналітичних досліджень міжнародних інформаційних відносин, місця та ролі України у системі міжнародних інформаційних відносин, структурні та функціональні моделі міжнародних інформаційних відносин, моделі взаємодії суб'єктів міжнародних інформаційних відносин, моделі поширення міжнародної інформації, моделі суперництва.

Проведення семінарських занять дозволяє вирішувати наступні дидактичні цілі:

- оптимально поєднувати лекційні заняття із систематичною самостійною навчально-пізнавальною діяльністю студентів, їх теоретичну підготовку з практичною;
- розвивати уміння, навички розумової праці, творчого мислення, уміння використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань;
- формувати у студентів інтерес до науково-дослідної роботи і залучення їх до наукових досліджень, які здійснює кафедра;
- забезпечувати системне повторення, поглиблення і закріплення знань студентів за певною темою;
- формувати уміння і навички здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності;
- здійснювати діагностику і контроль знань студентів з окремих розділів і тем програми, формувати уміння і навички виконання різних видів майбутньої професійної діяльності.

Семінарські заняття виконують наступні основні функції:

- навчальну (поглиблення, конкретизацію, систематизацію знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару);
- розвивальну (розвиток логічного мислення студентів, набуття ними умінь працювати з різними літературними джерелами, формування умінь і навичок аналізу фактів, явищ, проблем тощо);
- виховну (виховання відповідальності, працездатності, виховання культури спілкування і мислення, прищеплення інтересу до вивчення конкретної дисципліни та до фаху, формування потреби раціоналізації навчально-пізнавальної діяльності та організації дозвілля);
- діагностично-корекційну та контролюючу (контроль за якістю засвоєння студентами навчального матеріалу, виявлення прогалин у його засвоєнні та їх подолання).

**Плани і основні питання практичних занять з дисципліни
«Основи міжнародних інформаційних відносин»**

С/З № 1. Сучасні концепції міжнародного обміну інформацією у системі міжнародних відносин.

1. Вплив глобальних комунікаційних процесів на систему міжнародних відносин.
2. Еволюція концепцій міжнародного обміну інформацією.
3. Проблеми становлення інформаційного суспільства.
4. Інформаційний вимір міжнародного співробітництва.
5. Вплив інформаційної революції на систему міжнародних відносин.
6. Концепції інформаційної цивілізації.
7. Цифровий розподіл.
8. Інформаційне суспільство в Україні.

С/з № 2. Міжнародна інформаційна діяльність.

1. Поняття, види, основні напрями міжнародної інформаційної діяльності.
2. Ознаки міжнародної інформаційної діяльності.
3. Функції міжнародної інформаційної діяльності.
4. Інформаційне середовище.
5. Міжнародні організації у сфері інформаційних відносин та телекомунікації.
6. Міжнародні організації у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.
7. Національна система регулювання міжнародних інформаційних відносин.
8. Правове регулювання міжнародної інформаційної діяльності.

С/З № 3. Інформаційна політика.

1. Інформаційна політика.
2. Історія, теорія і практика міжнародної інформаційної політики.
3. Основні положення міжнародної інформаційної політики.
4. Динаміка реалізації міжнародних ІТ-тероризмів.
5. Міжнародна інформаційна політика у ХХІ ст.
6. Координація міжнародної інформаційної політики.
7. Інформаційна політика держави.
8. Національна інформаційна політика України.
9. Регіональні особливості інформаційної політики.
10. Інформаційна політика країн світу.

С/З № 4. Правові основи міжнародних інформаційних відносин.

1. Ідеологія правового регулювання міжнародного інформаційного поля.
2. Система і структура міжнародного інформаційного права.
3. Міжнародні угоди про транскордонний обмін інформацією, інформаційними продуктами та послугами.
4. Законодавство України у сфері інформаційних відносин.
5. Джерела правової інформації.
6. Міжнародні організації у сфері інформаційних відносин та телекомунікації.
7. Міжнародні організації у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.
8. Національна система регулювання міжнародних інформаційних відносин.

С/З № 5. Інформаційна безпека.

1. Інформаційна безпека.

2. Інформаційні загрози.
3. Інформаційні війни.
4. Інформаційна зброя.
5. Загроза інформаційної безпеки.
6. Особливості міжнародно-правового регулювання інформаційної безпеки.
7. Галузеві аспекти інформаційної безпеки.
8. Фінансова інформаційна безпека.
9. Міжнародна інформаційна безпека.
10. Чинники міжнародної інформаційної безпеки.
11. Моделі міжнародної інформаційної безпеки.
12. Методи і засоби захисту інформації.
13. Неправомірне використання інформаційно-телекомунікаційних систем.
14. Несанкціоноване втручання.

С/З № 6. Інформаційні війни.

1. Інформаційні війни: види, методи, причини, результати.
2. Спеціальні інформаційні операції.
3. Сценарії інформаційних впливів.
4. Міжнародний інформаційний і тероризм.
5. Міжнародна інформаційна злочинність.
6. Захист інформаційного простору від спеціальних інформаційних операцій.
7. Національні стратегії інформаційної безпеки.
8. Ринок інформаційної безпеки.
9. Концепція національної інформаційної безпеки України.

С/З № 7. Міжнародні зовнішньополітичні комунікації та комунікативні технології.

1. Зовнішньополітичні комунікації, їх класифікація.
2. Системи комунікації у зовнішній політиці.
3. Проблеми комунікації та інформації в міжнародних організаціях.
4. Інформаційна діяльність дипломатичних представництв.
5. Засоби передачі зовнішньополітичної інформації.
6. Інформаційно – аналітична діяльність зовнішньополітичних відомств.
7. Інформаційні ресурси зовнішньополітичних відомств.
8. Інформаційно-роз'яснювальна робота у країні перебування.
9. Інформаційне забезпечення візитів.
10. Інформаційне забезпечення торговельно-економічних місій.
11. Управління інформаційними потоками у дипломатичній діяльності.
12. Нові інформаційні технології у зовнішній політиці.
13. Зовнішньополітична інформація та інформаційна безпека.
14. Інформаційне забезпечення воєнних кампаній.
15. Інформаційна діяльність зарубіжних держав в Україні.
16. Імідж і дипломатія. Медіадипломатія. Діяльність медіа у системі міжнародних відносин.
17. Іміджева дипломатія. PR-діяльність зовнішньополітичних відомств. Формування і підтримання іміджу держав.
18. Міжнародні публічні комунікації. Публічна дипломатія.
19. Суспільна думка як засіб досягнення успіху у зовнішній політиці. Міжнародна трибуна у міжнародних відносинах.

С/З № 8. Європейський інформаційний простір.

- 1.Формування європейського інформаційного простору.
2. Інформаційна політика європейських міжурядових організацій.
3. Інформаційна політика Ради Європи.
- 4.Участь України реалізації інформаційної політики Ради Європи.
- 5.Інформаційна політика ЄС.
- 6.Історичні особливості становлення політики ЄС у галузі інформації та комунікації.
7. Правові засади інформаційної політики ЄС.

Рекомендована література

Основна:

1. Богатуров А.Д., Косолапов Н.А., Хрусталеv М.А. Очерки теории и политического анализа международных отношений. – М.: Научно-образовательный форум по международным отношениям, 2002. – 384 с.
2. Боднар І. Міжнародна інформація: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення курсу.– Львів: «Новий Світ – 2000», 2005.–216 с.
3. Глобалізація і безпека розвитку / Монографія. / Білорус О.Г. та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
4. Зернецька О.В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини. - К.: Освіта, 1999. - 351 с.
5. Кудрявцева С.П., Колос В.В. Міжнародна інформація. (Навчальний посібник. Рекомендовано МОУ).– «Слово», 2005.– 400 с.
6. Макаренко Є.А. Європейська інформаційна політика. - К.: Наша культура і наука, 2000. - 368 с.
7. Макаренко Є.А. Інформаційне суспільство, політика, право в програмній діяльності ЮНЕСКО. - К.: Наша культура і наука, 2001. -385 с.
8. Макаренко Є.А. Міжнародні інформаційні відносини. - К.: Наша культура і наука, 2002. - 452 с.
9. Макаренко Є.А. Європейські комунікації. Навчальний посібник / Макаренко Є.А., Бебик В.М., Рижков М.М., Ожеван М.А. та ін.. – К.: ІМВ, 2007.
10. Міжнародна інформація: терміни і коментарі. Навчальний посібник / Макаренко Є.А., Рижков М.М., Кучмій О.П., Фролова О.М. – Вид. 2-ге, доповн. та переробл. – К.: Центр вільної преси, 2016. – 518 с.
11. Макаренко Є.А. Європейська інформаційна політика. – К.: Наша культура і наука, 2003.
12. Макаренко Є.А. Міжнародні інформаційні відносини. – К.: Наша культура і наука, 2002.
13. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози: Монографія / Губерський Л.В., Макаренко Є.А., Гондюл В.П. та ін.. – К.: Наша культура і наука, 2007.
14. Макаренко Є.А. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози/Макаренко Є.А., Рижков М.М., Ожеван М.А. та ін. – К.: Центр вільної преси, 2006.
15. Піпченко Н. О. Соціальні медіа у структурі зовнішньої політики провідних іжнародних акторів : Монографія . – К. : Центр вільної преси, 2014. – 334 с.

Допоміжна

1. Вступ до спеціальності «Міжнародна інформація»: підручник / В.П. Гондюл, М.М.Рижков, О.М. Андрєєва . – К.: ВПЦ Київський ун-т, 2009. – 383 с.
2. Дешко А.І., Слівак А.Є. проблеми організації єдиного інформаційного простору України // Науково-технічна інформація. - 2000. - №3. - С. 14-18.
3. Додонов О.Г., Горбачик О.С., Кузнецова М.Г. Державна інформаційна політика і

- становлення інформаційного суспільства в Україні // Стратегічна панорама. - 2002. - №1.
4. Європейські комунікації. Підручник /Макаренко Є.А., Ожеван М.А., Тихомирова Є.Б., Рижков М.М. та ін. – К., 2010.
5. Запорожець О.Ю. Кризовий комунікативний менеджмент у міжнародних відносинах: Монографія. - К.: ІМВ, 2006. - 102 с.
1. Запорожець О.Ю. Кризові комунікації у міжнародних відносинах. Навчальний посібник. - К.: ІМВ, 2009. – 75 с.
2. Кучмій О.П. Міжкультурне співробітництво у системі міжнародних відносин: Монографія. – К.: ІМВ, 2006. – 154 с.
3. Макаренко Є. А. Інформаційне суспільство, політика, право в програмній діяльності ЮНЕСКО. — К., 2002.
4. Макаренко Є.А., Піпченко Н.О. Віртуальна дипломатія. Підручник. – К.: Центр вільної преси, 2010. – 302 с.
5. Макаренко Є. А. Інноваційний потенціал України в міжнародних відносинах. Монографія. – К.: Центр вільної преси, 2014. – 284 с.
6. Рижков М.М., Белоусова Н.Б. Інформаційне забезпечення прогностно-аналітичної діяльності в міжнародних відносинах: Підручник. - К.: Центр вільної преси, 2009. – 204 с.
7. Требін М. Інформаційне суспільство. Війни нової епохи // Віче. - 2002. - №4 (121). - С. 64-68.
8. Чиж І. Україна: шлях до інформаційного суспільства. — К., 2004.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://mfa.gov.ua/ua> – Міністерство закордонних справ України
2. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/74/98-vp> – Закон України про національну програму інформатизації
3. <http://uacm.kharkov.ua/ukr/index.shtml?ulaws/index.htm> – Закони в галузі інформатизації
4. <http://uacm.kharkov.ua/ukr/index.shtml?ulaws/usuvetr.htm> – Закон України про Інформаційний суверенітет і інформаційну безпеку України

Перелік екзаменаційних питань

Перелік екзаменаційних питань

1. Міжнародні інформаційні відносини: поняття та основні напрями.
2. Вплив глобальних комунікаційних процесів на систему міжнародних відносин..
3. Інформаційний вимір міжнародного співробітництва.
4. Джерела інформації: види та класифікація.
5. Інформаційне суспільство: основні критерії та ознаки.
6. Концепції інформаційного суспільства.
7. Становлення і розвиток інформаційного суспільства в сучасному світі.
8. Особливості і можливі шляхи розбудови інформаційного суспільства в Україні.
9. Поняття, види, основні напрями міжнародної інформаційної діяльності.

10. Функції міжнародної інформаційної діяльності.
11. Інформаційне середовище.
12. Поняття та основні види «інформаційних ресурсів».
13. Поняття та основні види «інформаційних потреб».
14. Інформаційний продукт та інформаційні послуги в контексті міжнародних відносин.
15. Поняття та структура «інформаційної культури».
16. Міжнародні організації у сфері інформаційних відносин та телекомунікації.
17. Міжнародні організації у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.
18. Національна система регулювання міжнародних інформаційних відносин.
19. Правове регулювання міжнародної інформаційної діяльності.
20. Інформаційна політика: поняття, теорія і практика міжнародної інформаційної політики.
21. Основні положення міжнародної інформаційної політики.
22. Інформаційна політика держави.
23. Національна інформаційна політика України. Регіональні особливості інформаційної політики.
24. Інформаційна політика країн світу.
25. «М'яка сила» у сучасних міжнародних відносинах.
26. Система і структура міжнародного інформаційного права. Джерела правової інформації.
27. Міжнародні договори і угоди в галузі інформації.
28. Законодавство України у сфері інформаційних відносин.
29. Інформаційна безпека та інформаційні загрози.
30. Особливості міжнародно-правового регулювання інформаційної безпеки.
31. Інформаційна безпека країни: поняття та сутність.
32. Механізм забезпечення національної інформаційної безпеки.
33. Національні інтереси в інформаційній сфері.
34. Державна політика України в сфері захисту національного інформаційного простору.
35. Інформаційні війни: поняття, причини та результати.
36. Закони, закономірності і принципи інформаційних війн.
37. Види інформаційних війн: психологічна війна, консцієнтальна війна, кібервійна, мережева війна, радіоелектронна війна тощо.
38. Міжнародний інформаційний тероризм та інформаційна злочинність.
39. Діяльність медіа у системі міжнародних відносин.
40. Основні поняття і категорії аналітичної діяльності у міжнародних інформаційних відносинах.
41. Характеристика світових інформаційно-аналітичних центрів.
42. Характеристика діяльності інформаційних центрів ООН та ЮНЕСКО.
43. Структура та особливості діяльності інформаційно-аналітичних центрів України.
44. Інформаційно – аналітична діяльність зовнішньополітичних відомств.
45. Засоби передачі зовнішньополітичної інформації.
46. Інформаційні ресурси зовнішньополітичних відомств.
47. Місце Інтернет в інструментарії міжнародних інформаційних відносин.
48. Системи міжнародної комунікації: поняття та види.
49. Формування європейського інформаційного простору.
50. Інформаційна політика Ради Європи та ЄС.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма Міжнародна інформація та міжнародні комунікації
Семестр 3-й
Форма навчання денна
Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
Навчальна дисципліна: **Основи міжнародних інформаційних відносин**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Міжнародні інформаційні відносини: поняття та основні напрями (10 балів)
2. Інформаційна політика держави (20 балів)
3. Формування європейського інформаційного простору (10 балів)

Затверджено на засіданні кафедри
міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки
протокол № 1 від "28" 08 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Л.В. Новікова)
підпис

Екзаменатор _____ (Ю.М. Лемішко)
підпис